

«Μετανάστευση στην Αθήνα: από το διαχωρισμό στη διαφοροποίηση» του Βασίλη Αράπογλου, Λέκτορα Κοινωνιολογίας

εισήγηση στην συζήτηση που διοργάνωσε η Ανοιχτή Πόλη, «Όψεις κοινωνικού αποκλεισμού στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, υποβάθμιση, ρατσισμός, καταστολή των “χωρίς φωνή”», στο πλαίσιο του 13^{ου} αντιρατσιστικού φεστιβάλ, 06.07.2008

1. Η θεματολογία και οι αναπαραστάσεις του «αποκλεισμού» δεν διευκολύνουν τις διαδικασίες του κοινωνικού ή συμμετοχικού σχεδιασμού.

Η οικολογία του κέντρου δεν είναι μια γενικευμένη οικολογία του φόβου, της ανασφάλειας και της καταστολής. Θα είχε σημασία να ακούσουμε τους διαφορετικούς φόβους, τις ανάγκες και τις ελπίδες επιμέρους κοινωνικών ομάδων σε διάφορες περιοχές του κέντρου. Το ζήτημα είναι πως θα αντιμετωπιστεί η χωρική και κοινωνική «μεροληψία» των πολιτικών (για κάποιους καταστολή- για άλλους ιδιωτική ευημερία) που εκτρέπει τις κοινωνικές σχέσεις σε επιμέρους ανταγωνισμούς, πολλαπλασιάζοντας τους «φόβους» και τα «φαντάσματα» της πόλης.

2. Από τον αποκλεισμό στην αλλαγή- από το διαχωρισμό στη διαφοροποίηση

Από πολλές έρευνες έχει επισημανθεί ότι παρότι οι μετανάστες κατανέμονται ανισομερώς στο χώρο, η Αθήνα πρέπει να θεωρηθεί μία από τις πιο διαφοροποιημένες και πλουραλιστικές ευρωπαϊκές μητροπόλεις. Παρόλα αυτά, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ μεταναστών με διαφορετική εθνικότητα και θέση στον καταμερισμό της εργασίας. Οι Αλβανοί φαίνεται να μοιράζονται τον οικιστικό χώρο με τους Έλληνες και, δεδομένου ότι αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό του συνολικού μεταναστευτικού πληθυσμού, η ικανότητά τους να εξαπλώνονται σε μεγάλες περιοχές της πόλης συμβάλλει στα συνολικά χαμηλά επίπεδα διαχωρισμού. Από την άλλη πλευρά, οι μετανάστες από την κεντρική και ανατολική Ευρώπη και τις λιγότερο ανεπτυγμένες ασιατικές και αφρικανικές χώρες, συνήθως συγκεντρώνονται σε μικρότερες κοινότητες και ο διαχωρισμός αφορά κυρίως στους ανειδίκευτους εργάτες.

Επομένως η χωρική μίξη συνδυάζεται με τάσεις πόλωσης στην κοινωνική δομή της πόλης και με τάσεις διεύρυνσης των ανισοτήτων. Το φαινόμενο αυτό καταγράφεται ως αποτέλεσμα της οικονομικής αναδιάρθρωσης και του κατακερματισμού του αστικού ιστού: η χωρική «ποικιλομορφία» δεν εξουδετερώνει απαραίτητα τις ανισότητες. Οι ανισότητες αυτές αφορούν στην απασχόληση, στην εκπαίδευση, στη στέγαση, στην υγεία και στην περίθαλψη. Αρκετές περιοχές του κέντρου αποτελούν χώρους «έκθεσης στη στέρση», πρόκειται δηλαδή για περιοχές όπου συνολικά ο πληθυσμός που συγκεντρώνεται σε αυτές δεν διαθέτει ούτε τις ιδιωτικές ανέσεις ούτε τις δημόσιες διευκολύνσεις και υποδομές για τη βελτίωση της καθημερινής του ζωής. Ποικιλομορφία και στέρση συνυπάρχουν, ακριβώς επειδή μετανάστες και Έλληνες υφίστανται την έλλειψη επαρκούς χώρου κατοικίας, ελεύθερων χώρων και δημόσιων υποδομών και χρησιμοποιούν ένα στεγαστικό απόθεμα στον ενοικιαζόμενο τομέα το οποίο παλαιώνει. Μπορούμε ίσως να αρχίσουμε να μιλάμε για «πολύχρωμη στέρση» αναφερόμενοι ακριβώς στην πολιτισμική μίξη των πληθυσμών σε περιοχές με υψηλή πυκνοκατοίκηση, παλαιό στεγαστικό απόθεμα και ανεπαρκείς υποδομές.

3. Τοπικοί πυρήνες- σχέδια αλλαγής και αλληλεγγύης:

Στην παρούσα φάση θα μπορούσα να διατυπώσω κάποιες σκέψεις ως γενικές κατευθύνσεις σχεδιασμού μελλοντικών δράσεων: Α) Συγκρότηση πυρήνων για τη διαμόρφωση σχεδίων και την ανάληψη δράσεων τοπικής αλλαγής και αλληλεγγύης. Επιλογή μιας-δύο περιοχών όπου ήδη υπάρχουν επιτυχημένες παρεμβάσεις με

σημαντικές κοινωνικές αναφορές (πχ αγορά στην Κυψέλη). Διοργάνωση εστιασμένων συζητήσεων σε μικρές ομάδες, αντιπροσωπευτικές της σύνθεσης των κατοίκων και των ενδιαφερομένων, σε επιμέρους θέματα όπως: υποστήριξη του μικρού εμπορίου, βελτίωση και επέκταση του υπάρχοντος κοινωνικού εξοπλισμού, αναβάθμιση του στεγαστικού αποθέματος και βελτίωση των συνθηκών κατοικίας, θεσμική υποστήριξη της άτυπης κοινωνικής προστασίας, αξιοποίηση της πολυπολιτισμικότητας στην εκπαίδευση και στις τέχνες, κοκ. Αξιοποίηση της εμπειρίας των ΜΚΟ για τη διασφάλιση της συμμετοχής μεταναστών και μεταναστριών σε αυτές τις συζητήσεις. Ένταξη των αποτελεσμάτων των συζητήσεων αυτών σε ένα ευρύτερο πλαίσιο δράσης και διεκδίκησης μέσα στους θεσμούς της αυτοδιοίκησης (πχ ως προεργασία πιλοτικής εφαρμογής του συμμετοχικού προϋπολογισμού;). Β) Υποστήριξη των αναγκών των φορέων και συλλογικοτήτων που δρουν σε επιμέρους πεδία από μια ομάδα επιστημόνων διαφορετικών ειδικοτήτων. Δεν εκτιμώ ότι υπάρχει δυνατότητα συγκρότησης θεματικών δικτύων (πχ για τα ναρκωτικά, την εκπαίδευση ή την εγκληματικότητα). Γ) Κριτική στη σημερινή διοίκηση του δήμου που μπορεί να γίνει ορατή με μια σειρά από επιμέρους δράσεις συμβολικού χαρακτήρα.